

Investigating Factors Affecting Safety and Increasing Local Resilience (Case Study: Mesgar Abad Village Neighborhood, District 15 of Tehran Municipality)¹

Akbar Talebpour², Zeinab Bakhshi³, Mohammad Hosein Bouchani⁴

Received: 2023/05/06

Accepted: 2023/09/16

Abstract

Rural neighborhoods are an urban phenomenon that arises from the heterogeneous transformation of villages around cities into urban areas. It has created many disturbances around the country's cities. Understanding the problems and issues of this phenomenon requires defining this concept and paying attention to its various dimensions. However, such localities have physically disordered conditions and a very low safety factor. It seems that they face serious crises under natural conditions in general and unexpected events in particular, and lack resilience. Mesgarabad rural neighborhood, one of the villages in the central part of the city with a long history, has been merged in the 15th district of Tehran in recent years. This is due to its proximity to the city. It seems that this merger has reduced the neighborhood's resilience and even the problems have increased. Therefore, the current research using urban sociology theories such as Lucini, Polark, Shaw, Cutteral, Forgate and Harvey investigated the factors affecting safety and increasing local resilience in this neighborhood. The sample size of the study was 250 households from the households living in the neighborhood, which were selected using systematic random sampling and interviewed. The findings were analyzed through SPSS software, and the results showed; Independent variables: sense of neighborhood belonging, social resilience, economic resilience, institutional resilience and physical resilience have had the greatest impact on the dependent variables of safety and local resilience, respectively.

Keywords: Social Resilience, Village Neighborhood, Tehran City, Neighborhood Affiliation, Mesgar Abad.

JEL Classification: Z13, R11, R14.

1. DOI: 10.22051/IEDA.2023.45225.1377

2. Associate Professor, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran. (Corresponding Author). (a.talebpour@alzahra.ac.ir).

3. M.Sc. Student, Department of Local-Urban Development, AlZahra University, Tehran, Iran. (zb406297@gmail.com).

4. Lecturer, Department of Urban Planning, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Ph.D. of Urban Planning from Shahid Beheshti University, (boochani10@yahoo.com).

مقاله پژوهشی

بررسی عوامل موثر بر ایمنی و افزایش تاب‌آوری محلی (مطالعه موردی: روستامحله مسگر آباد تهران)^۱

اکبر طالب پور^۲، زینب بخشی^۳ و محمدحسین بوجانی^۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۲۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۱۶

چکیده

روستامحله پدیده شهری نوینی است که از تبدیل ناهمگون روستاهای پیرامون شهرها به مناطق شهری به وجود آمده و نابسامانی‌های زیادی در اطراف شهرهای کشور به وجود آورده‌اند، بدون شک شناخت مشکلات و مسایل این پدیده نیازمند تعریف این مفهوم و توجه به ابعاد مختلف آن است، چنین محلاتی دارای وضعیت نابسامان کالبدی بوده و از ضریب ایمنی بسیار پایینی برخوردارند و به‌نظر می‌رسد در شرایط طبیعی بطور اعم و در شرایط وقوع حوادث غیرمترقبه بطور اخص، با بحران‌های جدی مواجه شده و از تاب‌آوری چندانی برخوردار نباشند. روستامحله مسگرآباد، از روستاهای بخش مرکزی شهر تهران با سابقه طولانی ۳۰۰ ساله در سالیان اخیر به خاطر نزدیکی به شهر در منطقه ۱۵ شهر تهران ادغام شده‌است، به نظر می‌رسد این ادغام تاب‌آوری محله را کاهش داده و حتی مشکلات محله بیش‌ازپیش افزایش یافته‌است. از همین‌رو پژوهش حاضر با استفاده از نظریه‌های جامعه‌شناسی شهری همچون؛ لوسینی، پلارک، شاو، کانترال، فورگت و هاروی به بررسی عوامل موثر بر ایمنی و افزایش تاب‌آوری محلی در این محله پرداخته‌است، حجم نمونه پژوهش ۲۵۰ خانوار از خانوارهای ساکن محله بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی سیستماتیک انتخاب شدند و مورد مصاحبه قرار گرفتند. یافته‌های تحقیق از طریق نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت، نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه تحقیق نشان داد: متغیرهای مستقل؛ حس تعلق محله‌ای، تاب‌آوری اجتماعی، تاب‌آوری اقتصادی، تاب‌آوری نهادی و تاب‌آوری کالبدی به ترتیب بیشترین تأثیر را بر روی متغیر وابسته ایمنی و تاب‌آوری محلی داشته‌اند.

واژگان کلیدی: تاب‌آوری اجتماعی، روستا محله، شهر تهران، تعلق محله‌ای، مسگرآباد.
طبقه‌بندی موضوعی: Z13, R11, R14

۱. کد DOI مقاله: 10.22051/IEDA.2023.45225.1377
۲. دانشیار، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران. (نویسنده مسئول). (a.talebpour@alzahra.ac.ir)
۳. دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته توسعه محلی - شهری، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران. (zb406297@gmail.com)
۴. مدرس، گروه شهرسازی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، دکترای تخصصی برنامه ریزی شهری از دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. (boochani10@yahoo.com)

واژه تاب‌آوری را اولین بار استنلی هولینگ^۲ در سال ۱۹۳۷ در مطالعات زیست‌شناسی استفاده کرد. او تاب‌آوری را توانایی یک سیستم تحت استرس قرار گرفته، برای بهبود و بازگشت به حالت اصل خود تعریف کرده‌است. به عبارت دیگر، میزان اختلالی که هر سیستم می‌تواند جذب کند و در همان حالت ماندگار بماند، با گذشت زمان در دهه ی (۱۹۹۰ تا ۲۰۱۰) مفهوم تاب‌آوری توانست به علوم دیگر مانند: فیزیک، مطالعات روانشناختی، مطالعات اجتماعی و اقتصادی وارد شود. کراوس^۳ ظرفیت کلی و توانایی یک جامعه برای تحمل تنش، زنده ماندن، انطباق و جستن از یک بحران یا فاجعه و به سرعت حرکت کردن و رد شدن از آن (تنش) را در تعریف تاب‌آوری ارایه کرده‌است (کراوس، ۲۰۲۰).

تاب‌آوری در زمینه شهرسازی و برنامه‌ریزی شهری اولین بار در اجلاس هیوگو^۴ در سال ۲۰۰۵ میلادی مطرح شد. چارچوب طرح هیوگو در سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۵ میلادی به تصویب استراتژی بین‌المللی کاهش بحران سازمان ملل متحد رسید. هدف اصلی از تصویب این لایحه برنامه‌ریزی برای مقابله با مخاطرات و کاهش بحران، در راستای تمرکز روی ایجاد تاب‌آوری در جوامع بوده‌است، تاب‌آوری شهری در حوادث بدین مفهوم است که، جامعه محلی قادر به ایستادگی در برابر حوادث شدید طبیعی بدون صدمه دیدن از تلفات مخرب و خسارات، یا از دست دادن قدرت تولید یا کیفیت زندگی باشد و کمک زیادی از خارج جامعه دریافت نکند (آئینی ۱۳۸۶؛ ۲۹). شهر تاب آور، شبکه‌ای پایدار از سیستم‌های کالبدی، نهادی و جوامع انسانی است که در گذر حوادث قادر به حفاظت از خود است (لو و استی^۵، ۲۰۱۳؛ ۲۰۱۳).

حوادثی که به عنوان مخاطرات طبیعی (سیل، زلزله و غیره)، حوادث انسانی (جرم، جنایت، ساخت و سازه‌های غیر قانونی مسکن و بهره‌برداری بیش از اندازه از منابع طبیعی) و بیماری‌های مسری مانند: کرونا و آنفولانزا از آنها یاد می‌شود، موجب وارد آمدن خسارات مالی و جانی به انسان و محیط زندگی آنها می‌شوند. از این رو، امروزه در سطح جهان، تغییرات چشمگیری در نگرش به مخاطرات طبیعی دیده می‌شود، به طوری که دیدگاه‌ها و نظریه‌های غالب، از تمرکز صرف بر کاهش آسیب‌پذیری به افزایش تاب‌آوری در مقابل حوادث تغییر پیدا کرده‌است. به همین دلیل تاب‌آوری به عنوان راهی جهت تقویت جوامع با استفاده از ظرفیت آنها به عنوان توانایی یک سیستم در بازیابی و یا انطباق با یک شوک به صورتی که باعث کاهش عوامل مخرب بر روی سیستم شود را ضروری می‌نماید. در واقع هدف از این رویکرد، تاب آور کردن شهرها و روستاها با تقویت توانایی این جوامع به منظور مقابله با خطرات ناشی از تهدیدهای طبیعی و غیر طبیعی است. واژه تاب‌آوری نخستین بار در همایش هیوگو در سال ۲۰۰۵ مطرح شد. کلمه تاب‌آوری به توانایی یک سیستم برای بازگشت به شرایط عادی پس از وقوع رویدادی که وضعیت آن را مختل می‌کند، هم دلالت

۱. این مقاله برگرفته از پایان نامه ای به سفارش مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران می باشد.

2. Holling
3. Krause
4. Hyogu
5. Lu & Stee

می‌کند. بسیاری از محققان، تاب‌آوری را یکی از مهم‌ترین موضوعات برای رسیدن به پایداری شهری معرفی می‌کنند. بالا بردن تاب‌آوری در مقابل تغییرات و بحران‌های محیطی و کاهش خطر پذیری در بین اجتماعات محلی این امکان را فراهم می‌کند، تا این اجتماعات در مقابل تهدیدهای ناشی از مخاطرات محیطی پا برجای بمانند و حوادث بعدی نتواند باعث مختل شدن زندگی مردم شود. چنین تعریف گسترده‌ای در زمینه‌های متنوعی، مانند اکولوژی، روانشناسی، اقتصاد، علوم اجتماعی و مهندسی کاربرد دارد. در کشور ایران یکی از اشکال توسعه فضای شهری الحاق روستاهای پیرامونی در شهرهای بزرگ است. الحاق روستاهای پیرامونی در شهرهای بزرگ که به علت پدیده "خزش شهری" ایجاد می‌شود، در غیاب برنامه‌های متناسب شهری به صورتی عمدتاً خودجوش، زمینه‌ساز الحاق و ادغام بسیاری از سکونتگاه‌های روستایی در کانون‌های شهری شده‌است. این اصطلاح اولین بار توسط ویلیام‌وایت^۱ در سال ۱۹۵۸ مورد استفاده قرار گرفت. بر این اساس، روستاهای پیرامونی در فرآیند الحاق به صورت کانون‌های جمعیت‌پذیر در آمده‌اند، اما این افزایش جمعیت در این مکان‌ها نه به سبب رشد طبیعی، بلکه به علت گسترش بی‌رویه محدوده شهرها به سمت روستاهای پیرامونی بوده‌است. (افراخته و حجتی پور، ۱۳۹۲: ۱۶۲). محدوده‌های شهری که در گذشته پیشینه روستایی داشته‌اند، بخش‌هایی از شهر با هسته روستایی هستند، که بر اثر گسترش شهر و افزایش جمعیت شهرنشین به عرصه کنونی شهرها افزوده شده‌اند. این مکان‌ها از نظر شکل و کالبد ظاهری همانند روستا هستند، ولی از نظر تعاملات اجتماعی و اقتصادی به شهرها شباهت دارند. پدیده گسترش شهرها به سمت روستاهای پیرامونی باعث به وجود آمدن پیامدهای مثبت و منفی زیادی در این مکان‌ها شده است. از جمله پیامدهای منفی گسترش فیزیکی شهرها و روستاها به سوی یکدیگر، می‌توان به افزایش جمعیت به واسطه ورود مهاجران روستایی و شهری و به دنبال آن پیدایش حاشیه‌نشینی اشاره کرد (فیروزنیا و همکاران، ۱۳۹۰: ۷۹). یکی از پدیده‌هایی که در مطالعات شهری در ایران مورد غفلت قرار گرفته و مطالعات خاصی در مورد آن نشده‌است مفهوم روستامحله بوده‌است که متأسفانه به دلیل عدم توجه به این مفهوم در بین متخصصین مطالعات روستایی و شهری مورد توجه زیادی واقع نشده‌است، روستامحله، محله‌ای است که در طی مراحل پیشرفت ناموزون خود از روستا به شهر تبدیل شده‌است اما این تبدیل با چنان مشکلاتی همراه بوده‌است که چنین محلاتی همواره در دوران گذار روستا-شهر بوده‌اند به نحوی که این محلات نه روستا و نه شهر محسوب می‌شوند، در حالی که هم دارای مشکلات روستایی و هم دارای مشکلات شهری می‌باشند و تبدیل به کلاف سردرگمی در مطالعات شهری و روستایی کشور شده‌اند. از همین رو و با توجه به دانش اندک موجود در این زمینه مطالعه حاضر در صدد شناسایی عوامل مؤثر بر افزایش ایمنی و تاب‌آوری محلی در یکی از روستامحله‌ها به نام مسگرآباد در اطراف شهر تهران بوده‌است. روستامحله مسگر آباد از قدیمی‌ترین روستاهای تهران در جنوبی‌ترین نقطه شرق تهران واقع شده‌است، اهالی این محله اغلب از کردهای کرمانشاه می‌باشند، که احتمالاً توسط آقا محمدخان قاجار از کرمانشاه به تهران تبعید شده‌اند (ایسکانیوز ۲۰۲۱). با توجه به اینکه مسگرآباد جزء مناطق مناسب جهت کشاورزی و دامداری بود، به بهترین محل برای مهاجرین

کشاورز تبدیل شد (مهرابی ۱۳۹۸). ساکنان قدیمی این منطقه خودشان را کلهر می‌نامند و هنوز هم کسانی هستند که به زبان کلهری صحبت می‌کنند. این محله به خاطر ادغام با شهر تهران از آذر ماه ۱۳۹۳ دچار فزونی جمعیت شده است (خبرگزاری میزان، ۱۳۹۵)، این محله با توجه به افزایش جمعیت مهاجر نیازمند توجه به ایمنی و افزایش تاب‌آوری محلی در مقابله با حوادث طبیعی و انسانی است، تا بتوانیم با افزایش تاب‌آوری محلی باعث کاهش آسیب‌پذیری در برابر حوادث شدید شده و با بهره‌مندی از ابعاد (تاب‌آوری اجتماعی، اقتصادی، نهادی، کالبدی - زیرساختی) در کنار یکدیگر و به صورت موازی به ایمنی و افزایش تاب‌آوری محلی که هدف اصلی این مقاله است دست پیدا کنیم، در میان مولفه‌های مربوط به افزایش تاب‌آوری محلی، اولین مولفه تاب‌آوری، تاب‌آوری اجتماعی می‌باشد. که عبارت است از بهره‌گیری گروه‌های اجتماعی از ظرفیت خود برای بازیافتن و برگشت‌پذیری در مقابل سوانح طبیعی که افراد اجتماع بتوانند با افزایش آگاهی و دانش خود و حس همکاری، مشارکت و ایجاد احساس تعلق خاطر به محل زندگی خود در زمان بروز حوادث به بهترین نحو عمل کرده و به شرایط مطلوب برگشت‌پذیری و انطباق با شرایط جدید دست یابند، همچنین با ایجاد تغییرات اجتماعی و کالبدی با مشارکت و همکاری در کنار یکدیگر قبل از بروز حوادث به ایمنی و افزایش تاب‌آوری محلی در محله کمک کرده و تاب‌آوری در مقابله با حوادث را افزایش دهند. زیرا در بیشتر موارد خسارت‌های اجتماعی بحران‌ها نسبت به خسارات اقتصادی آنها گسترده‌تر می‌باشد، همیلتون معتقد است مخاطرات و بلایای ایجاد شده توسط انسان به عنوان سیستم‌های جنایتکارانه می‌تواند باعث ایجاد مشکلات شده و به زیرساخت‌ها و ساختمان‌ها آسیب زده و باعث عدم احساس آسایش و امنیت گردد، بنابراین در نظر گرفتن مکان‌های سالم، امن در برنامه‌ریزی‌ها از اصول بسیار مهم به شمار می‌رود تا محلات را به مکان‌هایی قابل زندگی و سرزنده تبدیل نماید که مانع از ایجاد جرم می‌شوند. این امر از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است تا بتوانیم با برنامه‌ریزی مناسب و همه‌جانبه از بروز نا آرامی در زمان وقوع بلایای طبیعی جلوگیری کنیم، بنابراین این محله نیاز به تغییر ساختار شکلی - فضایی، اجتماعی و کارکردی دارد، تا با ارتقای کیفیت زندگی و افزایش ایمنی و ایجاد توسعه پایدار بتواند بر خورداری ساکنان خود را از طریق بهبود زیر ساخت‌ها و گسترش خدمات مطلوب در این محله ایجاد کند. این امر محقق نمی‌شود جز با بهره‌مندی از سرمایه‌های اجتماعی موجود در محله و توجه به ارتقای فرهنگ مشارکت و همکاری ساکنان با نهادهای محلی و دولتی و افزایش حس تعلق محله‌ای در راستای دستیابی به ایمنی و افزایش تاب‌آوری محلی در مقابله با حوادث طبیعی و انسانی، تا بتوانیم به افزایش تاب‌آوری محلی در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، نهادی و کالبدی و کاهش آسیب‌پذیری در برابر حوادث شدید طبیعی و غیر طبیعی شویم. هدف اصلی مقاله پیش رو، شناسایی عوامل موثر بر ایمنی و افزایش تاب‌آوری محلی در مسگرآباد، و در ادامه شناسایی ابعاد موثر تاب‌آوری اجتماعی، اقتصادی، نهادی و کالبدی (زیرساختی) در افزایش ایمنی و تاب‌آوری محلی مسگرآباد و همچنین بررسی وضعیت تاب‌آوری و تاثیر روابط اجتماعی ساکنان مسگرآباد و میزان تعلق خاطر افراد نسبت به محل زندگی خود با بهره‌گرفتن از سرمایه‌های اجتماعی محلی در این محله بود. در ادامه نقشه محله مسگر آباد آورده شده است تا مخاطبین نسبت به وضعیت قرارگیری این محله آگاهی و اشراف کلی داشته باشند.

نقشه ۱. حدود محله مسگرآباد
منبع: مپ دیتا (۲۰۲۲)

پیشینه پژوهش

در این زمینه به طور کلی مطالعات بسیاری در سطح جهانی و داخلی انجام شده است که اغلب به تاب‌آوری شهری و روستایی توجه کرده‌اند. در اینجا به مواردی از این مطالعات و نتایج آن‌ها اشاره می‌شود. ساسان پور و همکاران (۱۳۹۶) در مطالعه خود به ارزیابی ابعاد تاب‌آوری شهری در برابر مخاطرات طبیعی در منطقه ۱۲ تهران پرداخته‌اند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد مولفه پایداری زیست محیطی مربوط به بعد اکولوژی تاب‌آوری شهری در رتبه اول اهمیت و مولفه قابلیت تطبیق سیستم مرتبط به بعد نهادی (سازمانی) به عنوان کم‌اهمیت‌ترین مولفه تعیین شده است. بنابراین با توجه به کلیه ابعاد و مولفه‌ها، مطلوبیت تاب‌آوری شهری در منطقه ۱۲ کلانشهر تهران در برابر مخاطرات طبیعی خیلی ضعیف است. شیخ بیگلو و اکبریان رونیزی (۱۳۹۷) در تحقیقی با عنوان خزش شهری، الحاق روستا به شهر و تحلیل اثرات و پیامدها از دیدگاه ساکنان (مطالعه موردی: روستاهای الحاقی به کلان شهر شیراز)، به بررسی آثار و پیامدهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی الحاق سکونتگاه‌های روستایی به کلان شهر شیراز از دیدگاه ساکنان پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد آثار منفی الحاق روستاهای مورد مطالعه به شهر شیراز در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به طور نسبی بیش از آثار مثبت آن است. ایزدی نجف آبادی و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیقی با عنوان تحلیل عوامل مؤثر بر افزایش تاب‌آوری اجتماعی شهرها (مطالعه موردی: شهر نجف آباد)، با هدف تحلیل رابطه بین شاخص‌های اجتماعی و عوامل مؤثر بر افزایش تاب‌آوری، به سنجش و مقایسه زیر معیارهای اجتماعی تاب‌آوری در شهر نجف‌آباد پرداختند. طبق نتایج بدست آمده از تحقیق، تاثیرگذارترین شاخص در ارتقای سطح تاب‌آوری اجتماعی در برابر مخاطرات طبیعی شهر نجف‌آباد، شاخص سرمایه اجتماعی است. زبردست و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی تحت عنوان

تبیین ارتباط فرم شهری با تاب‌آوری در برابر سوانح در سطح محلات کلان شهر تهران به این نتیجه رسیدند که؛ فرم شهری به عنوان ساختار شهر بر فروپاشی و یا پایداری سیستم شهری در برابر سوانح می‌تواند تاثیر گذار باشد، همچنین نتایج حاکی از آن بود که مولفه‌های فرم شهری بر عوامل مختلف تاب‌آوری تاثیر متفاوت گذاشته‌است. در مجموع ارتباط مستقیم مولفه‌های دسترسی به حمل‌ونقل عمومی و دسترسی به مراکز تجاری و میزان فضای باز و سبز با تاب‌آوری و ابعاد آن، نشان از تاثیر مولفه‌های فرم شهری بر افزایش یا کاهش تاب‌آوری در برابر سوانح دارد.

در تحقیقات خارجی حسینی و همکاران^۱ (۲۰۱۵) در مقاله‌ای با عنوان مروری بر تعاریف و معیارهای سیستم تاب‌آور، به مرور مقالات تحقیقاتی مرتبط با تعریف و کمی سازی انعطاف پذیری در رشته‌های مختلف با تمرکز بر سیستم‌های مهندسی پرداخته‌اند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد، که هیچ بینش منحصر به فردی در مورد چگونگی تعریف تاب‌آوری وجود ندارد. با این حال بسیاری از آنها بر توانایی سیستم برای "جذب" و انطباق با رویدادهای مخرب تمرکز می‌کنند و "بازیابی" به عنوان بخش مهم تاب‌آوری در نظر گرفته می‌شود. معیارهای تاب‌آوری عمومی، تاب‌آوری را با مقایسه عملکرد یک سیستم قبل و بعد از اختلال ارزیابی می‌کنند. برخی از این معیارها ماهیت ثابتی دارند. در حالی که برخی دیگر ماهیتی وابسته به زمان در عملکرد سیستم دارند.

آرویانسیا و همکاران^۲ (۲۰۱۹) مقاله‌ای با عنوان مدیریت دانش و آمادگی در برابر بلایای طبیعی در شرق اندونزی، ارائه کرده‌اند. حجم نمونه در این نظرسنجی ۲۰۰ نفر و روش نمونه‌گیری هدفمند بود. نمونه‌ها از بین افرادی که طی شش ماه، دو زلزله را تجربه کرده بودند، انتخاب شد. طبق نتایج نظرسنجی دوم پس از زلزله سال (۲۰۱۹)، ۵۱ درصد از طریق شبیه‌سازی فاجعه و ۳۵ درصد توسط سازمان‌های مردم‌نهاد اطلاعات مربوط به زلزله را دریافت کرده‌اند و می‌دانستند که در زمان فاجعه باید چه اقداماتی را برای کاهش آسیب‌پذیری در مقابل حوادث انجام دهند.

چارچوب نظری

تاب‌آوری: مفهوم تاب‌آوری^۳ ریشه در واژه‌ی لاتین (Resilire) به اشکال گوناگونی تعریف شده و حلقه‌های مفهومی متعددی از آن شکل گرفته‌است. واژه تاب‌آوری در فرهنگ آکسفورد به معنای توانایی مردم یا چیزها به این منظور که بعد از حوادث ناگوار مانند شوک، آسیب و... به سرعت به احساس بهتری دست یابند و نیز به معنای توانایی مواد به منظور بازگشت به حالت اولیه بعد از خم شدن، کشش و یا فشرده شدن معنا شده‌است (لایره و همکاران^۴، ۲۰۱۹).

1. Hosseini *et al.*
2. Arviansyah *et al.*
3. Resilience
4. .Leire *et al.*

تاب‌آوری اجتماعی: توجه به جنبه‌های اجتماعی در تاب‌آوری، باید به همان اندازه‌ی توجه به زیرساخت‌های کالبدی و فیزیکی در مدیریت حوادث مورد اهمیت قرار گیرد (لوسینی^۱، ۲۰۱۳: ۲۵۵). زمانی که بیکاری و بی‌خانمانی و آموزش ناکافی و جنایت در یک جامعه پدیدار شود، دیگر نمی‌توان برای مسائلی از قبیل پیشگیری از بلا یا اهمیت زیادی قائل شد (کاتر و همکاران^۲، ۲۰۰۸: ۶۰۱). مفهوم تاب‌آوری گام به گام تکامل یافت و از مفهوم اولیه اکولوژیکی به سمت مفهوم اجتماعی-اکولوژیکی سوق پیدا کرد و بعد از آن مفهوم اجتماعی به خود گرفت (کک و ساکداپلارک^۳، ۲۰۱۳: ۹). تاب‌آوری اجتماعی شامل شرایطی است که تحت آن افراد و گروه‌های اجتماعی در حال تلاش برای انطباق با تغییرات محیطی هستند. قابلیت تاب‌آوری اجتماعی، توان یک اجتماع برای برگشت به تعادل یا پاسخ مثبت به حوادث است (کک و ساکداپلارک، ۲۰۱۳: ۱۳). تاب‌آوری اجتماعی به ظرفیت‌های افراد، سازمان‌ها و یا جوامع برای تحمل، جذب و انطباق در برابر تهدیدات اجتماعی از هر نوع توجه می‌کند (همان منبع). سازمان‌های غیردولتی می‌توانند نقش اساسی در ارائه خدمات دست اول در کاهش اثرات و آسیب‌پذیری در برابر بحران‌ها ایفا کنند؛ جوامعی که می‌توانند با ارتباطات اجتماعی قوی آسیب‌پذیری خود را در مقابل حوادث کاهش دهند و به سرعت به حالت تعادل قبل از حوادث برگردند، جوامعی با تاب‌آوری بالا هستند (پارک و همکاران^۴، ۲۰۲۱).

تاب‌آوری اقتصادی: بعد از بحران مالی سال ۲۰۰۸ در حوزه اقتصاد به مفهوم تاب‌آوری اقتصادی و مقابله با مخاطرات برای جلوگیری از ایجاد آن بیشتر توجه شد و محور اصلی مباحث مجامع بین‌المللی اقتصادی در اتحادیه اروپا قرار گرفت. تاب‌آوری اقتصادی به عنوان یکی از ویژگی‌های توسعه‌یافتگی در مباحث مطرح شد که نبود آن باعث از بین رفتن دست آوردهای توسعه در صورت بروز مخاطره می‌شود (غیاثوند و همکاران، ۱۳۹۳: ۷۵-۶۹). واکنش و سازگاری ذاتی افراد و جوامع در برابر مخاطرات به طوری که آن‌ها را قادر به کاهش خسارات و زیان‌های بالقوه ناشی از مخاطرات سازد، به عنوان تاب‌آوری در اقتصاد، می‌نامند (رز^۵، ۲۰۰۴: ۳۰۷). به دلیل ضریب بالای اثرگذاری بحران‌های اقتصادی بر افزایش آسیب‌های اجتماعی در روند رو به رشد این آسیب‌ها است که تاب‌آوری اقتصادی به عنوان توانایی جامعه برای سازگاری اجتماعی و اقتصادی که در معرض مخاطرات طبیعی قرار دارد تعریف می‌شود. در حوزه ادبیات تاب‌آوری اقتصادی، تحقیق و پژوهش‌های بسیاری انجام گرفته است. در این تحقیقات به دو مولفه تاب‌آوری اقتصادی اشاره شده است:

- ۱- توانایی و ظرفیت یک جامعه برای بازگشت به شرایط اقتصادی قبلی خود، بعد از حادثه.
- ۲- استفاده جوامع از ظرفیت خود برای کاهش مخاطرات و حوادث آینده (هالگیت^۶، ۲۰۱۴).

-
1. lucini
  2. Cutter *et al.*
  3. Keck & Sakdapolrak
  4. Park *et al.*
  2. Rose
  6. Hallegatte

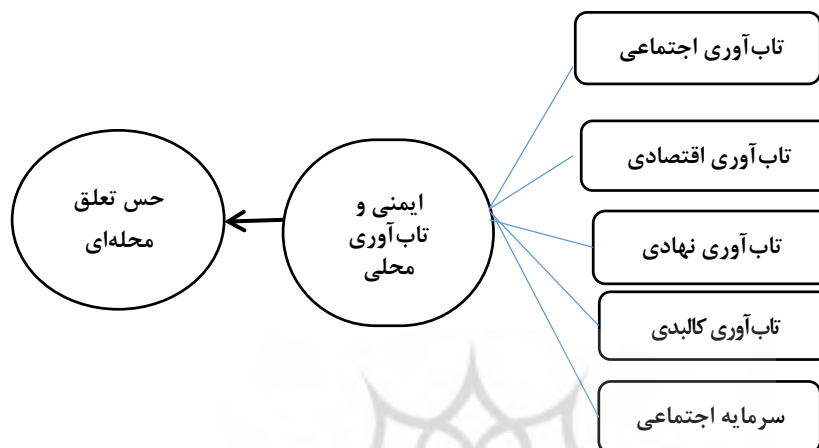
تاب‌آوری نهادی: سند چارچوب اقدامات سندای برای کاهش خطر حوادث، در شهر سندای ژاپن در سال ۲۰۱۵ در زمان برگزاری سومین دوره کنفرانس جهانی سازمان ملل به تصویب رسید. در این سند تاکید بر تجربیات حاصل از اجلاس هیوگو، مدیریت کارآمد کاهش خطر پذیری حوادث کمک مؤثری به تاب‌آوری شهری نموده و کشورهایی که در راستای چارچوب اقدامات سازمان ملل متحد در رابطه با تاب‌آوری شهر همکاری داشته‌اند و ظرفیت‌های خود را در مدیریت حوادث ارتقای داده‌اند. این سند با توجه به الگوهای متفاوت مدیریت شهر در کشورهای مختلف، اجزای تشکیل دهنده ساختار تاب‌آوری نهادی را بیان نمی‌کند، اما این ساختار را شامل سه حوزه؛ رهبری، هماهنگی و بهینه‌سازی کاری می‌داند، به این ترتیب اگر مدیریت کاهش حوادث را شامل رهبری و هماهنگی در کنار نظارت و پایش بدانیم، اقدامات تاب‌آوری نهادی قابل دستیابی است. بنابراین مدیریت شهری، تاب‌آوری شهری از جنبه نهادی را در گرو تقویت مدیریت حوادث می‌داند. این چارچوب بر جنبه نهادی تاکید نموده و آن را وظیفه دولت‌ها می‌داند.

تاب‌آوری کالبدی: تاب‌آوری کالبدی یکی از مهم‌ترین و موثرترین ابعاد تاب‌آوری در کاهش آسیب‌پذیری مناطق شهری و روستایی است. که شامل بازیابی پس از سانحه، پناهگاه‌ها، واحدهای مسکونی و شریان‌های اصلی مانند خطوط لوله، جاده‌ها، شبکه حمل و نقل می‌شود. از شاخص‌های بعد کالبدی - محیطی می‌توان به کاربری زمین، نوع مسکن، جنس مصالح ساختمانی، مقاومت و کیفیت بناها، قدمت بناها، نوع مالکیت، ارتفاع ساختمان‌ها، فضای سبز و فضای باز اطراف ساختمان محل سکونت، تراکم ساختمانی محیط ساخته‌شده و دسترسی به خدمات، ویژگی‌های جغرافیایی محیط زندگی، اشاره می‌شود. دیوید هاروی می‌گوید: فرآیندهای اجتماعی و اشکال فضایی به طور جدایی‌ناپذیری در هم آمیخته و به هم مربوطند و آن دو مکمل یکدیگر در برنامه‌ریزی شهری و طراحی محیط زیست هستند. باید در هر دو بعد به طور هم‌زمان مسائل را حل کرد (هاروی، ۱۹۷۳، ۲۱).

همانگونه که در سطور فوق توضیح داده‌شد در تحقیق حاضر به منظور تبیین موضوع مورد مطالعه و در راستای ایجاد مبنایی برای تحلیل و بررسی عوامل مؤثر بر ایمنی و تاب‌آوری محلی از نظریه‌های جامعه‌شناسان شهری همچون لوسینی^۱، پلارک^۲، شاو^۳، کاتر^۴، فورگت و هاروی استفاده گردید و در نهایت مدل تحلیلی زیر بعنوان مبنای تحلیل و تبیین عوامل مؤثر بر متغیر وابسته تحقیق پذیرفته‌شد. بر این اساس همانگونه که در مدل تحقیق نشان داده‌شده‌است با استفاده از تئوری‌های مرتبط به منظور سنجش تاب‌آوری از چهار مولفه اصلی: تاب‌آوری اجتماعی، اقتصادی، نهادی و کالبدی، بهره‌گرفته‌شده‌است. این مولفه‌ها به عنوان متغیرهای مستقل تحقیق در نظر گرفته شده‌اند که هر کدام می‌توانند بر روی ایمنی و افزایش تاب‌آوری محلی به عنوان متغیر وابسته تحقیق تاثیرگذار باشند. به شکلی که با افزایش هر کدام از مولفه‌ها متغیر ایمنی و تاب‌آوری محلی افزایش می‌یابد و با کاهش هر کدام از این مولفه‌ها تاب‌آوری محلی کاهش می‌یابد. بر اساس نظریه‌هایی که توضیح داده‌شد در دستیابی به تاب‌آوری اجتماعی، سرمایه اجتماعی در ایجاد و حفظ این تاب‌آوری نقش کلیدی دارد. سرمایه اجتماعی خود شامل ابعاد مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی و اعتماد اجتماعی است، افزایش هر کدام از این ابعاد می‌تواند باعث افزایش سرمایه اجتماعی شده و باعث ارتقای تاب‌آوری اجتماعی

1. Lucini
2. Polark
3. Shaw
4. Cutter

و در نهایت به افزایش ایمنی و تاب‌آوری محلی منجر شود. یکی دیگر از متغیرهای مستقل در تحقیق حاضر، متغیر حس تعلق محله‌ای است، که تاثیر آن بر متغیر ایمنی و تاب‌آوری محلی مورد سنجش و اندازه‌گیری قرار گرفته‌است.

نمودار ۱. مدل مفهومی
منبع: یافته‌های محققین

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر استفاده از پیمایش بود که برای این منظور با تک‌تک افراد پاسخگو مصاحبه انجام شد، حجم نمونه تحقیق با استفاده از فرمول کوکران از جامعه آماری ۷۲۲ خانوار ساکن در محله مسگرآباد طبق سرشماری مرکز آمار در سال ۱۳۹۵ به تعداد ۲۵۰ خانوار ساکن محله بدست‌آمد. در تحقیق حاضر، بر اساس نتایج به دست آمده از تحلیل پرسشنامه‌ها، پایایی با مقدار آلفای کرونباخ ۰٫۸۶۴ تأیید شد. بنابراین با توجه به نتیجه بدست آمده، در مجموع روایی و پایایی پرسشنامه در سطح بالایی قرار داشته و قابل اعتماد برای پژوهش حاضر است. تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم افزار SPSS به صورت آماره‌های توصیفی و رسم نمودار و آماره‌های استنباطی تحقیق از طریق آزمون همبستگی پیرسون و آزمون رگرسیون بین متغیر وابسته و متغیرهای مستقل تحقیق صورت گرفت.

تعاریف نظری و عملیاتی متغیرهای مستقل و متغیر وابسته تحقیق

متغیرهای تحقیق عبارت از: حس تعلق محله‌ای، تاب‌آوری اجتماعی، تاب‌آوری اقتصادی، تاب‌آوری نهادی-مدیریتی و تاب‌آوری کالبدی بودند که در ادامه هر کدام ابتدا بطور جداگانه تعریف شده‌اند و سپس تعریف عملیاتی این متغیرها (نحوه سنجش آنها) آورده شده‌است؛

حس تعلق محله‌ای: تعلق مکانی شامل علقه‌های مثبت تجربه شده‌ای است که، طی زمان و گاه به صورت ناخودآگاه و براساس پیوندهای رفتاری، احساس و شناختی که بین اشخاص و یا گروه‌ها و محیط اجتماعی کالبدی آنها شکل گرفته‌است می‌باشد. این گونه علقه‌ها چارچوب هویتی فرد و جامعه را به وجود می‌آورد. رز (۲۰۰۴) معتقدند که اقامت طولانی و مالکیت منزل مسکونی در محلات به واقع تشابه افراد را به یکدیگر بیشتر می‌کند هرچقدر تداوم سکونت ساکنان در یک محله بیشتر باشد، احساس تعلق افراد ساکن در محله بیشتر می‌شود. این متغیر از طریق گویه‌های زیر عملیاتی شده‌است؛

- از زندگی کردن در این محله لذت می‌برم.
- محله خود را دوست دارم.
- زندگی در این محله را به دوستان و اقوام خودم پیشنهاد می‌کنم.
- با افتخار خودم را مسگرآبادی می‌دانم.
- این محله بخشی از هویت شهری من است.

تاب‌آوری اجتماعی: تاب‌آوری اجتماعی از تفاوت ظرفیت اجتماعی در بین جوامع بدست می‌آید، به عبارت دیگر ظرفیت گروه‌های اجتماعی و جوامع در بازیابی در پاسخ مثبت دادن به سوانح است (اسلامی و همکاران ۱۳۹۷؛ ۱۱۲). در تعریفی دیگر از علوم اجتماعی: تاب‌آوری اجتماعی توانایی جوامع برای انطباق با تنش‌ها و آشفتگی‌ها، انجام فعالیت‌های بازیابی برای کاهش از هم گسیختگی اجتماعی، ظرفیت بازگشت پذیری با استفاده از منابع برای بالا بردن ایمنی ساکنان، میزان ظرفیت یک سیستم یا بخشی از آن برای جذب حوادث مخاطره‌انگیز و بازخوانی سریع آن یا توانایی مقاومت در برابر یک رویداد شدید بدون متحمل شدن خسارات ویرانگر، آسیب، کاهش بهره‌وری یا کیفیت زندگی بدون کمک زیادی از خارج از جامعه است (میلیتی^۱، ۱۹۹۹). این متغیر از طریق گویه‌های زیر عملیاتی شده‌است؛

- امید به آینده در صورت وقوع حوادث چقدر است.
- اعتماد مردم به مدیران و دهیاری و شوراها در محله چقدر است.
- میزان اعتماد مردم محله به همسایگان خود چقدر است.
- مردم برای حل مشکلات و کاهش آسیب پذیری مشارکت کافی دارند.

تاب‌آوری اقتصادی: در اقتصاد، تاب‌آوری به عنوان واکنش و سازگاری ذاتی افراد و جوامع در برابر مخاطرات است به طوری که آنها را قادر به کاهش هزینه خسارت و زیان‌های بالقوه ناشی از مخاطرات و همچنین برگشت به بازسازی تخریب‌ها را به لحاظ مالی ممکن سازد (رز، ۲۰۰۴). در علوم اقتصادی تاب‌آوری اقتصادی، واکنش و سازگاری ذاتی جوامع در برابر مخاطرات به طوری که آنها را قادر به کاهش خسارت‌های ناشی از مخاطرات سازد، تعریف شده‌است. این متغیر از طریق گویه‌های زیر عملیاتی شده‌است؛

- مردم برای جبران خسارت‌های احتمالی پس‌انداز کافی دارند.
- دولت و مسئولان از بخش خصوصی حمایت می‌کنند.

- به کمک های مالی اقوام و آشنایان برای جبران خسارت های ناشی از حوادث در مواقع لزوم دسترسی دارم.
- شرایط شغلی و درآمدی مناسب و معقولی دارم.
- تاب آوری نهادی:** تاب آوری نهادی که حاوی ویژگی های مرتبط با تقلیل خطر، برنامه ریزی و تجربه سوانح قبل است (اردلان و همکاران ۱۳۹۹). در اینجا تاب آوری به وسیله ظرفیت جوامع برای کاهش خطر و اشتغال افراد محلی در تقلیل خطر در ابعاد پیوندهای سازمانی و بهبود حفاظت از سیستم های اجتماعی در یک جامعه تحت تاثیر قرار می گیرد (نوریس و همکاران^۱، ۲۰۰۸). این متغیر از طریق گویه های زیر عملیاتی شده است:
  - دهبیاری و شورای محلی جهت مقابله با حوادث دانش لازم را دارند.
  - دستورالعمل های قانونی در جهت پیشگیری از حوادث رعایت می شوند.
  - مردم در تصمیم گیریها و برنامه ریزیها مربوط به اداره امور محله توسط نهادها و سازمانها مشارکت داده می شوند.
  - نهادهای خدماتی مانند: آتش نشانی، بیمارستان، سازمانهای برق، آب، گاز آمادگی لازم برای مقابله با بحران در صورت وقوع را دارند.
  - گروه های داوطلب در محله برای کمک مالی و انسانی به آسیب دیدگان پس از وقوع حوادث وجود دارد.
- تاب آوری کالبدی:** تاب آوری کالبدی- محیطی که اساسا، شامل ارزیابی واکنش جامعه و ظرفیت بازیابی بعد از سانحه می شود (ابدالی و همکاران ۱۳۹۸؛ ۲۱)، همچنین این شاخص، ارزیابی کلی از مقدار اموال خصوصی که ممکن است در برابر خسارت دائمی و زیان های اقتصادی احتمالی به شکل ویژه های آسیب پذیر باشند در اختیار قرار می دهد (رز^۲، ۲۰۰۴). این متغیر از طریق گویه های زیر عملیاتی شده است:
  - دسترسی به مراکز نظامی- امنیتی.
  - دسترسی به مراکز درمانی (بیمارستان، اورژانس، داروخانه).
  - دسترسی به مراکز آموزشی (مدارس، مهد کودک، دانشگاه).
  - امکان دسترسی و استفاده از محل های اسکان موقت بعد از وقوع حوادث.
  - دسترسی به شبکه معابر اصلی یا دوری از معابر تنگ و باریک.
  - دسترسی به آتش نشانی، پارک، مسیر تخلیه (مثل مسیرهای منتهی به فضاهای باز و بدون ساخت) و وسایل حمل و نقل عمومی در صورت نیاز.
  - مقاوم بودن ساختمان های مسکونی در مقابل حوادث زلزله و غیره

1. Norris et al.

2. Rose

یافته های پژوهش

یافته های تحقیق در دو بخش یافته های توصیفی و یافته های استنباطی آورده شده است که در ادامه بیان می شوند.

الف. یافته های توصیفی

بررسی یافته های تحقیق در مورد جنسیت پاسخگویان نشان دادند؛ ۶۱ درصد پاسخگویان یعنی ۱۵۱ نفر مرد و ۳۹ درصد آنان یعنی ۹۹ نفر از پاسخگویان زن بودند. میانگین سنی پاسخگویان ۳۸ سال بود، از نظر میزان تحصیلات ۳۸ درصد پاسخگویان با بیشترین فراوانی تحصیلات زیردیپلم تحصیلات داشتند، ۳۵ درصد تحصیلات دیپلم و تنها ۱۲ درصد دارای تحصیلات لیسانس و بالاتر بودند، همچنین حدود ۵ درصد نیز بی سواد بودند. از نظر وضعیت تاهل پاسخگویان نتایج حاکی از این بود که ۲۳ درصد افراد مجرد، ۶۸ درصد متأهل و ۷ درصد از پاسخگویان نیز همسرشان فوت شده بود، تعداد ۲ درصد پاسخگویان نیز مطلقه بودند. از نقطه نظر مدت سکونت در محله نتایج نشان داد ۲۷ درصد پاسخگویان بالای چهل و یک سال در محله ساکن بودند، تنها ۵ درصد از پاسخگویان زیر ۵ سال سابقه سکونت در محله داشتند و بقیه پاسخگویان بین ده تا پانزده سال بود که ساکن محله شده بودند. از منظر نوع مالکیت ملک ۸۳ درصد پاسخگویان صاحب خانه خود بودند و تنها ۱۷ درصد در ملک استیجاری در محله مسگرآباد زندگی می کردند. شغل سرپرست خانوار پاسخگویان به این شکل بود که بیشترین فراوانی در بین شغل سرپرستان خانوار شغل آزاد با ۴۸ درصد فراوانی و کمترین فراوانی با ۷ درصد مربوط به افراد نیروی نظامی و انتظامی بود، ۱۷ درصد سرپرستان خانوار بازنشسته، ۱۵ درصد سرپرستان خانوار بیکار بودند و ۱۳ درصد پاسخگویان دارای شغل کارمندی بودند. از نقطه نظر میزان درآمد خانوار میانگین درآمد پاسخگویان هفت میلیون و هفتصد و پنجاه هزار تومان بود. بر اساس یافته های میانگین درآمد خانوارها، ۲۴ درصد پاسخگویان دارای درآمد بین ۱۰ تا ۱۲ میلیون، ۱۳ درصد بین ۸ تا ۱۰ میلیون درآمد داشتند، ۲۵ درصد بین ۶ تا ۸ میلیون درآمد داشتند، ۲۳ درصد بین ۵ تا ۶ میلیون درآمد داشتند، ۱۱ درصد بین سه تا پنج میلیون درآمد داشتند، همچنین ۷ درصد پاسخگویان دارای درآمد زیر ۳ میلیون تومان بودند.

سنجش میانگین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته تحقیق؛ میانگین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته تحقیق در قالب جدول شماره یک و در ادامه مورد سنجش قرار گرفته است.

جدول ۱. میزان متغیرهای تحقیق

میزان متغیر	متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق
۲/۴۰۴	تاب آوری و ایمنی محلی
۲/۸۱۰	تعلق محله ای
۲/۸۸۴	تاب آوری اجتماعی
۱/۴۷۲	تاب آوری اقتصادی
۲	تاب آوری کالبدی
۲/۷۵۰	تاب آوری نهادی
۳/۱۲۱	سرمایه اجتماعی

منبع: یافته های تحقیق

بر اساس نتایج جدول فوق میزان تاب‌آوری و ایمنی محلی ساکنین روستا محله مسگر آباد ۲/۴۰۴ می‌باشد که پایین تر از حد متوسط می‌باشد و لازم است متولیان امر نسبت به افزایش این مؤلفه در این محله اقدام نمایند، بر اساس نتایج این جدول میزان تاب‌آوری اجتماعی ۲/۸۸۴ بود که این متغیر نیز پایین تر از حد متوسط قرار داشت. همچنین میزان تاب‌آوری اقتصادی ۱/۴۷۲ بود که این متغیر بسیار پایین تر از حد متوسط قرار داشت و لازم است نسبت به توانمندسازی اقتصادی ساکنین توجه جدی شود. میزان تاب‌آوری کالبدی ۲ بود که این متغیر نیز پایین تر از حد متوسط قرار داشت و لازم است نسبت به بهبود وضعیت کالبدی اقدامات لازم انجام گیرد. همچنین میزان تاب‌آوری نهادی ۲/۷۵۰ بود که این متغیر نیز پایین تر از حد متوسط قرار داشت و باید مدیریت شهری و محلی در این راستا پیشگام و پاسخگو باشد، میزان تعلق محله‌ای ساکنین ۲/۸۱۰ بود که این متغیر هرچند پایین تر از حد متوسط بود اما در آستانه‌ای قرار داشت که می‌توان با انجام برنامه‌هایی نسبت به افزایش آن اقدام نمود. میزان سرمایه اجتماعی پاسخگویان با حدود ۳/۱۲۱ بالاترین میانگین سنجش بود که هم بالاتر از خدمت‌توسط قرار داشت و هم می‌تواند بعنوان یک معیار مهم در برنامه‌ریزی‌های مدیریت شهری برای این محله مهم و مؤثر تلقی گردد.

ب. یافته‌های استنباطی

به منظور سنجش میزان تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته تحقیق آزمون تحلیل رگرسیون چندمتغیره انجام شد که در ادامه در قالب جدول شماره ۲ و توضیحات مربوطه آورده شده‌است.

جدول ۲. آزمون رگرسیون، ضرایب و بتای استاندارد متغیرهای مستقل تحقیق

متغیر	ضرایب رگرسیون	خطای استاندارد	ضرایب بتا استاندارد شده	مقدار t	معناداری
تعلق محله‌ای	۰/۱۹۷	۰/۰۱۴	۰/۴۲۰	۱۴/۲۳۷	۰/۰۰۰
تاب‌آوری اجتماعی	۰/۳۰۰	۰/۰۳۲	۰/۳۱۵	۹/۴۳۲	۰/۰۰۰
تاب‌آوری اقتصادی	۰/۱۸۶	۰/۰۲۲	۰/۲۷۳	۸/۳۷۳	۰/۰۰۰
تاب‌آوری کالبدی	۰/۱۰۶	۰/۰۳۰	۰/۱۰۹	۳/۵۸۶	۰/۰۰۰
تاب‌آوری نهادی	۰/۱۶۹	۰/۰۲۲	۰/۲۳۵	۷/۷۰۳	۰/۰۰۰
تحلیل رگرسیون	r	r ²	r ²	adjusted r ²	reg
	۰/۹۰۲	۰/۸۱۴	۰/۸۱۱	۰/۲۷۴	

منبع: یافته‌های تحقیق

با توجه به معنادار بودن رابطه بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته در سطح معناداری بسیار بالا ($P=0.00$) به بررسی روابط بین متغیر وابسته با متغیرهای مستقل پرداخته شده‌است با عنایت به نتایج جدول بالا ضریب تبیین بیش از ۸۰ درصد می‌باشد که نشان‌دهنده این است که مدل توانسته سهم زیادی از تغییرات متغیر وابسته را نشان دهد و عبارت بهتر تقریباً ۸۱ درصد از واریانس یا تغییرات ایمنی و تاب‌آوری محلی توسط متغیرهای مستقل تحقیق تبیین شده‌است و حدود ۱۹ درصد بعنوان واریانس پسماند باقی مانده‌است، همچنین میزان نزدیکی بین ضریب تعیین و ضریب تعدیل شده نشانگر آن است که متغیرهای به کار رفته در مدل به خوبی توانسته‌اند برازش مناسبی ارائه دهند. بررسی میزان تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته تحقیق که بر اساس ضرایب بتای استاندارد انجام شده‌است نشان می‌دهد متغیرهای؛ حس تعلق محله‌ای با ضریب ۰.۴۲۰، تاب‌آوری اجتماعی با (ضریب ۰.۳۱۵)، تاب‌آوری اقتصادی با (ضریب ۰.۲۷۳)، تاب‌آوری نهادی با (ضریب ۰.۲۳۵) و تاب‌آوری کالبدی با (ضریب ۰.۱۰۹) به ترتیب بر روی متغیر ایمنی و تاب‌آوری تأثیر داشته‌اند، با توجه به سطوح معناداری تمام متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته تأثیر دارند و هیچکدام از معادله رگرسیونی خارج نمی‌شوند و بنابراین تمامی فرضیات تحقیق در سطح آلفای ۹۵ درصد مورد تأیید قرار گرفته‌اند.

بحث و نتیجه گیری

امروزه در مباحث شهری ایران با بحث نوینی تحت عنوان روستامحله مواجه هستیم و بدون شک شناخت مشکلات و مسایل این پدیده نیازمند تعریف این مفهوم و توجه به ابعاد مختلف آن است. یکی از محورهای بسیار مهم در مورد روستامحله‌ها نبود تاب‌آوری از منظرهای اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و ... است که این محلات را در شرایط طبیعی بطور اعم و در شرایط وقوع حوادث غیرمترقبه بطور اخص با بحران‌های جدی مواجه می‌سازد. محلاتی از این دست در گستره شهری بسیاری از شهرهای کشور رشد و گسترش یافته‌اند و مدیریت شهری ناگزیر از توجه به چنین محلاتی است. روستامحله مسگرآباد، از روستاهای بخش مرکزی شهر تهران از گذشته‌های دور بوده و سابقه طولانی ۳۰۰ ساله دارد این روستامحله به خاطر نزدیکی به شهر و ادغام در شهر تهران در سال‌های ۱۳۹۳ تا سال ۱۳۹۷ دچار فزونی جمعیت شده است اما این افزایش جمعیت نه به سبب رشد طبیعی، بلکه به علت تصمیم‌سازی‌های اداری- دولتی و گسترش بی‌رویه محدوده شهر بوده است که منجر به تولد نارس این روستامحله گردیده است، مواردی همچون؛ افزایش روزافزون جمعیت، رشد مشاغل رسمی و دولتی، وجود کارگاه‌ها و واحدهای تجاری و تولیدی - صنعتی، این موضوع را با اهمیت می‌سازد که این روستامحله نیاز به افزایش ایمنی و تاب‌آوری

محلی در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی، نهادی و تاب‌آوری کالبدی در برابر حوادث و مخاطرات طبیعی و غیر طبیعی دارد، تا بتوان با ارتقای کیفیت زندگی، آسیب پذیری ساکنان روستامحله مسگرآباد را در مقابل این مخاطرات قبل و بعد از وقوع بحران‌ها و بلایای طبیعی کاهش دهد. در این راستا، پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل موثر بر ایمنی و افزایش تاب‌آوری محلی در روستامحله مسگرآباد صورت گرفت و میزان تاثیر متغیرهای تاب‌آوری اجتماعی، تاب‌آوری اقتصادی، تاب‌آوری نهادی و تاب‌آوری کالبدی و همچنین فاکتور حس تعلق محله‌ای بر متغیر ایمنی و افزایش تاب‌آوری محلی مورد سنجش و اندازه‌گیری قرار گرفت. نتایج تحقیق نشان دادند؛ میزان تاب‌آوری و ایمنی محلی ساکنین روستا محله مسگر آباد پایین تر از حد متوسط بود و لازم است متولیان امر نسبت به افزایش این مؤلفه اقدام لازم انجام دهند، میزان تاب‌آوری اجتماعی نیز پایین تر از حد متوسط قرار داشت، همچنین میزان تاب‌آوری اقتصادی هم بسیار پایین تر از حد متوسط قرار داشت و لازم است نسبت به توانمندسازی اقتصادی ساکنین توجه جدی شود، تاب‌آوری نهادی و تاب‌آوری کالبدی محله هم در وضعیت مطلوب قرار نداشتند فلذا باید مدیریت شهری و محلی در این راستا پیشگام و پاسخگو باشد. با عنایت به این امر که میزان تعلق محله‌ای ساکنین پایین تر از حد متوسط بود اما به نظر می‌رسد میزان تعلق محله‌ای در آستانه‌ای قرار دارد که می‌توان با انجام برنامه‌هایی نسبت به افزایش آن اقدام نمود. نکته بسیار بارز نتایج تحقیق حاضر میزان سرمایه اجتماعی پاسخگویان بود که در واقع بالاترین میزان میانگین‌های سنجش شده بود که هم بالاتر از حد متوسط قرار داشت و هم در برنامه‌ریزی‌های مدیریت شهری برای این محله بسیار مهم و مؤثر تلقی می‌شود. بر اساس تحلیل رگرسیون چندگانه چهارمؤلفه؛ تاب‌آوری اجتماعی، تاب‌آوری اقتصادی، تاب‌آوری نهادی و تاب‌آوری کالبدی تاثیر مثبتی بر ایمنی و افزایش تاب‌آوری محلی داشته‌اند، بنابراین نتایج تحقیق نشان‌دهنده تایید فرضیه‌های پژوهش است. بر اساس تحلیل رگرسیونی انجام گرفته متغیر حس تعلق محله‌ای بیشترین تاثیر را بر ایمنی و تاب‌آوری محلی داشته است. پس از آن متغیرهای؛ تاب‌آوری اجتماعی، تاب‌آوری اقتصادی، تاب‌آوری نهادی و تاب‌آوری کالبدی به ترتیب بیشترین تاثیر را بر روی متغیر ایمنی و تاب‌آوری محلی در مسگر آباد داشتند. در زمینه هم‌خوانی و ناهم‌خوانی نتایج تحقیق حاضر با نتایج تحقیقات پیشین می‌توان گفت یافته‌های پژوهش حاضر عمدتاً با نتایج پژوهش‌های پیشین که با هدف توانمندسازی اجتماعی و ارتقای مشارکت امدادی شهروندان، در جهت توسعه ظرفیت اجتماعی و ارتقای سرمایه اجتماعی برای دستیابی به تاب‌آوری محلی از جمله پژوهش طالب‌پور (۱۳۹۱) در ساوه در زمینه تأثیر سرمایه اجتماعی بر افزایش تاب‌آوری هم راستا بوده است، به نحوی که در پژوهش حاضر نیز مثل پژوهش مذکور بر تاثیرگذاری سرمایه اجتماعی به عنوان یکی از شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی تاکید شده است، به طوری که هر چه

وضعیت شاخص‌های سرمایه‌اجتماعی مناسب‌تر باشد تاثیر مثبتی بر تاب‌آوری اجتماعی داشته و در نهایت به ایمنی و افزایش تاب‌آوری محلی در مقابل حوادث طبیعی کمک می‌کند. همچنین نتایج بدست آمده از پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش زبردست و همکاران (۱۳۹۹) با عنوان تبیین ارتباط فرم شهری با تاب‌آوری در برابر سوانح در سطح محلات کلان‌شهر تهران و همچنین با نتایج مطالعات منوریان و همکاران (۱۳۹۷) هم‌راستا بوده‌است، به نحوی که در تحقیق حاضر نیز تاثیر تاب‌آوری اجتماعی و تاب‌آوری کالبدی بر تاب‌آوری محلی مورد تأیید قرار گرفت. علاوه بر این نتایج پژوهش حاضر با نتایج تحقیقی کویکلی و همکاران^۱ (۲۰۱۸) با عنوان بیان یک دستور کار تاب‌آوری اجتماعی- اکولوژیکی برای طراحی شهری، هم‌راستا بوده است و لازم است در زمینه این موضوع که تهیه یک دستور کار تاب‌آوری در طراحی شهری برای هر سیستم اجتماعی- محیطی به صورت یکپارچه ضروری است و باعث تقویت پایداری شهری و انطباق و پاسخگویی بهتر با تغییرات می‌شود در این محله توجه جدی مبذول شود. علاوه بر موارد فوق یافته‌های پژوهش حاضر با پژوهشی که در اندونزی با عنوان مدیریت دانش و آمادگی در برابر بلایای طبیعی در شرق اندونزی، در سال ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ صورت گرفت، در زمینه تاثیرگذاری دانش و آمادگی در برابر بلایا مانند برگزاری جلسات اجتماعی و ایجاد مشارکتهای اجتماعی و عمل به دستورالعمل‌های منتشر شده توسط آژانس ملی مدیریت بلایا نسبت به افزایش تاب‌آوری در محله قبل از وقوع حوادث و در زمان وقوع هم‌راستا بوده‌است و بنابراین لازم است جلسات آموزشی مختلفی به منظور افزایش دانش ساکنین محله برگزار شود.

با عنایت به جمیع جهات و با توجه به نتایج تحقیق حاضر به منظور افزایش ضریب ایمنی محله‌ای و افزایش تاب‌آوری محلی در روستامحله مسگرآباد موارد زیر پیشنهاد می‌شوند:

الف. مشارکت دادن مردم در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها مربوط به اداره امور محله توسط نهادها و سازمان‌ها و توجه به نیازهای محلی؛ نتایج مطالعات و یافته‌های تحقیقات گوناگون ثابت نموده‌اند؛ تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی محلی بدون توجه به اولویتهای ساکنین راه به جایی نمی‌برند، بنابراین لازم است هرگونه سرمایه‌گذاری در این زمینه با مشارکت فعالانه ساکنین محله انجام شود، بدیهی است اقداماتی از این‌دست در افزایش توان محلی و افزایش ضریب تاب‌آوری محلی نقش به‌سزایی خواهد داشت و بعنوان سوپاپ اطمینان در مواقع وقوع بحران‌های مختلف عمل خواهد نمود.

ب. ارائه حمایت ها و تسهیلات از طرف بخش عمومی و بخش خصوصی به مردم به منظور بهسازی و نوسازی محله مسگر آباد؛ در این راستا لازم است با هدف سودآوری و افزایش ارزش ساخت و ساز در محله مشوق هایی در زمینه نوسازی، تراکم تشویقی، تخفیفات نوسازی، مرمت بافت کالبدی محله و... مورد توجه جدی مدیریت محله واقع شود، در این زمینه پیشنهاد می شود دفتر تسهیلات محلی به منظور ایجاد رغبت در بین ساکنین ایجاد شده و از طریق تسهیلاتگران آگاه سازی ساکنین انجام شود.

ج. افزایش حس تعلق محله ای از طریق ایجاد دسترسی به امکانات و نیازهای اساسی در محله؛ با عنایت به میزان حس تعلق مکانی در بین پاسخگویان واضح و مبرهن است که با افزایش امکانات محله احساس تعلق به مکان نیز می تواند افزایش یابد و لازم است متولیان امر در این زمینه نیز اهتمام ورزند، یکی از پیشنهادات اساسی در این زمینه می تواند به حفظ و حراست از مکان خاطره ها مرتبط باشد و مدیریت محله می تواند از این مفهوم در افزایش حس تعلق مکانی استفاده نماید. مفهوم مکان خاطره را اولین بار پی.یرنورا^۱ مطرح نمود از این منظر مکان های خاطره جایی هستند که خاطره ها در آن شکل می گیرند و افراد بطور عینی و ذهنی نسبت به این مکان ها احساس تعلق پیدا می کنند، در روستا محله مسگر آباد می توان از این معنا و مفهوم در راستای جلوگیری از فراموشی محله توسط قدیمی ترها و همچنین ایجاد دلبستگی به مکان در بین جوانان و افراد تازه وارد به محله استفاده نمود.

د. توانمندسازی افراد ساکن در محله از طریق برگزاری کلاس ها و جلسات آموزشی به منظور کاهش آسیب های احتمالی در زمان وقوع حوادث یکی دیگر از مواردی است که لازم است به جد مورد توجه قرار گیرد؛ چرا که نتایج مطالعات مختلف نشان می دهد توانمندسازی افراد از طریق آموزش نقش به سزایی در کاهش مشکلات پس از بحران دارد و می تواند بخشی از مشکلات مدیریت بخش عمومی شهری را از یک سو، و مدیریت محلی محله را از سوی دیگر حل و فصل نماید. بدیهی است توانمندسازی ساکنین از منظر های مختلف در قالب برگزاری کلاس های آموزشی در جهت بهبود عملکرد مناسب در زمان وقوع حوادث و کاهش آسیب پذیری و بازگشت به وضعیت مطلوب قبل از حادثه به نحوی که جامعه دچار آسیب پذیری بیشتری در مقابل حوادث نشود، نیازمند عزم و توجه جدی از سوی متولیان دخیل در امر مدیریت محله و نهادهای بالادستی می باشد.

ملاحظات اخلاقی

حامی مالی: مقاله حامی مالی ندارد.
مشارکت نویسندگان: تمام نویسندگان در آماده‌سازی مقاله مشارکت داشته‌اند.
تعارض منافع: بنا بر اظهار نویسندگان در این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.
تعهد کپی‌رایت: طبق تعهد نویسندگان حق کپی‌رایت رعایت شده‌است.

منابع

- ابدالی، یعقوب؛ پور احمد، احمد؛ امینی، میلاد و خندان، اسحاق. (۱۳۹۸). بررسی و مقایسه تاب‌آوری اجتماعات از پیش ایجاد شده و اجتماعات برنامه ریزی شده به منظور کاهش اثرات سوانح طبیعی (زلزله) مطالعه موردی: شهر نورآباد و مسکن مهر شهر نورآباد. *فصلنامه علمی- پژوهشی اطلاعات جغرافیایی*، ۲۸(۱۱۰)، ۱۴۷-۱۶۱.
- اردلان، داریوش؛ داود پور، زهره و زیاری، کرامت اله. (۱۳۹۹). تحلیل ساختار تاب‌آوری نهادی برای گذار از مدیریت بحران به مدیریت شهری تاب‌آور در برابر زلزله (مطالعه موردی شهر قزوین). *فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات شهری*، ۳۶(۳)، ۸۵-۶۹.
- اسلامی، عارفه و ابراهیمی دهکردی، امین. (۱۳۹۷). سنجش میزان تاب‌آوری اجتماعی در محلات غیررسمی (محل مورد بررسی: امت آباد آمل). *نشریه اختصاصی معماری و شهرسازی ایران*، ۱(۱)، ۹-۱.
- افراخته، حسن و حجتی پور، محمد. (۱۳۹۲). خزش شهری و پیامدهای آن در توسعه پایدار روستایی (مورد: روستاهای پیرامونی شهر بیرجند). *فصلنامه بین‌المللی انجمن جغرافیایی ایران*، ۱۱(۳۹)، ۱۸۵-۱۵۸.
- ایزدی نجف‌آبادی، راضیه؛ خادم‌الحسینی، احمد؛ صابری، حمید و اذانی، مه‌ری. (۱۳۹۹). تحلیل عوامل مؤثر بر افزایش تاب‌آوری اجتماعی شهرها (مطالعه موردی: شهر نجف‌آباد). *فصلنامه جغرافیایی اجتماعی شهری*، ۷(۲)، ۷۷-۱۱۲.
- ایسکانیوز. (۲۰۲۱، ۱۵ ژانویه). مسگر آباد محله جدید شهر تهران شد.
- آئینی، محمد. (۱۳۸۶). *موضوعات اقتصادی، مالی و مدیریتی در بهسازی بافت‌های فرسوده شهری*. تهران: مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن.
- زبردست، اسفندیار؛ عزیزی، محمد مهدی و باقرنژاد، الناز. (۱۳۹۹). تبیین ارتباط فرم شهری با تاب‌آوری در برابر سوانح در سطح محلات کلان شهر تهران. *نشریه مسکن و محیط روستا*، ۱۷۰، ۱۵-۹۹.
- ساسان پور، فرزانه؛ آهنگری، نوید و حاجی‌نژاد، صادق. (۱۳۹۶). ارزیابی تاب‌آوری منطقه ۱۲ کلانشهر تهران در برابر مخاطرات طبیعی، *نشریه تحلیل فضایی مخاطرات محیطی*، ۴(۳)، ۸۵-۹۸.
- شیخ بیگلر، رعنا و اکبری‌ان رونی‌زی، سعیدرضا. (۱۳۹۷). خزش شهری، الحاق روستا به شهر و تحلیل اثرات و پیامدها از دیدگاه ساکنان (مطالعه موردی: روستاهای الحاقی به کلان شهر شیراز). *فصلنامه پژوهش‌های جغرافیایی انسانی*، ۵۰(۳)، ۶۰۸-۵۹۱.
- طالب‌پور، اکبر. (۱۳۹۱). ساماندهی اسکان غیررسمی ساوه. دومین همایش آسیب‌های اجتماعی شهری شهرداری تهران.
- غیاثوند، ابوالفضل؛ صداقت پرست، الدار؛ غلام‌رضا، سمیرا و ثنایی اقدم، محسن. (۱۳۹۲). درباره سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی: مروری بر ادبیات جهانی درباره تاب‌آوری ملی. گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۳۵۸۲.
- فیروزنیا، قدیر؛ کاظمی، موسی؛ طاهری، سید مهدی و صادقی، اعظم. (۱۳۹۰). تاثیر ادغام روستا در شهر: نمونه موردی: (روستاهای ادغامی در شهر کاشان). *فصلنامه جغرافیا و توسعه*، ۹(۲۵)، ۹۶-۷۹.

منوریان، عباس؛ امیری، مجتبی و مه‌ری کلی، سیمین. (۱۳۹۷). شناسایی مولفه‌های اثرگذار بر افزایش میزان تاب‌آوری اجتماعی محلات آسیب‌پذیر و دارای بافت فرسوده در مواجهه با حوادث طبیعی (شهر موردی: تهران). *فصلنامه مطالعات مدیریت شهری*، ۳۴(۱۰)، ۶-۱۳.

مهرابی، مژگان. (تیر ۱۳۹۸). مسگر آباد پشت دیوار توسعه، همشهری آنلاین.

هاروی، دیوید. (۱۹۷۳). *عدالت اجتماعی و شهر*. ترجمه: فرخ حسامیان، محمدرضا حائری و بهروز منادی‌زاده، تهران: انتشارات شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهری.

References

- Abdali, Y; Pourahmad, A; Amini, M; & Khandan, I. (2019). Investigating and comparing the resilience of pre-created and planned communities to reduce the impacts of natural disasters (earthquake) (Case study: Nourabad County and Maskan-e Mehr of Nourabad City). *Scientific-Research Quarterly of Geographical Data (SEPEHR)*, 28(110), 147-161. (In Persian).
- Afrakhteh, H. H; & Hajipour, M. (2013). Urban sprawl and its consequences in Sustainable Rural Development (Case Study: Birjand surrounding villages). *International Journal of Geographic Society*, 39, 158-185. (In Persian).
- Afrakhteh, H; (2012). Urban sprawl and its consequences in sustainable rural development (Case: Peripheral villages of Birjand city), *International Quarterly Journal of the Iranian Geographical Society*, 11(39).PP158-185. (Text in Persian).
- Ardalan, D; Davoudpour, Z; & Ziari, K. (2020). Analysis of Institutional resilience structure for transition from crisis management to urban management resilience against earthquake (Case study: Qazvin city). *Motaleate Shahri*, 9(36), 69-84. (In Persian).
- Arviansyah, R; & Nurmala, L. (2019). Studies related to knowledge management and preparedness for natural disasters. A field survey in East Lombok Indonesia.
- Ayini, M. (2007). *Economic, financial and managerial issues in the improvement of worn-out urban structures*. Tehran: Building and Housing Research Center. (In Persian).
- Cutter, S. L; Barnes, L; Berry, M; Burton, C; Evans, E; Tate, E; & Webb, J. (2008). A placebased model for understanding community resilience to natural disasters. *Global Environmental Change*, 18, 598-606.
- Eslami, A; & Ebrahimi Dehkordi, A. (2017). Measuring the level of social resilience in informal neighborhoods (Investigated neighborhood: Ummabad Amol). *Iran's Special Journal of Architecture and Urban Planning*, 1(1), 1-9. (In Persian).
- Firoznia, Q; Kazemi, M; Taheri, S.M; & Sadeghi, A. (2011). The effect of village Integration in the city: a case study: (Integrated villages in Kashan city). *Geography and Development*, 9(25), 79-96. (In Persian).
- Ghiathvand, A; Sedaghatparast, E; Gholamreza, S; & Sanai Aghdam, M. (2012). About the general policies of the resistance economy: A review of the global literature on national resilience. Report of the Majles Research Center, 13582. (In Persian).

Hallegatte, S. (2014). Economic resilience: definition and measurement. *World Bank Policy Research Working Paper*, (6852).

Holling, C. S. (1973). Resilience and stability of ecological systems. *Annual Review of Ecology and Systematics*, 4(1), 1-23.

Hosseini, S; Barker, K; & Ramirez-Marquez, J. E. (2015). A review of definitions and measures of system resilience. *Reliability Engineering & System Safety*, 145, 47-61.

Izadi Najaf Abadi, R; Khademolhoseiny, A; Saberi, H; & Azani, M. (2020). Analysis of factors affecting the increase of social resilience of cities (Case study: Najafabad city). *Journal of Urban Social Geography*, 7(2), 97-112. (In Persian).

Keck, M; & Sakdapolrak, P. (2013). What is social resilience? Lessons learned and ways forward. *Erdkunde*, 5-19.

Krause, K. D. (2020). The Impact of Resilience on Health: Lessons Learned and Future Directions. *Behavioral Medicine*, 46(3-4), 375-378.

Leire, L; Patricia, M; Raquel, G; & Josune, H. (2019). Defining the roadmap towards city resilience. *Technological Forecasting and Social Change*, 146, 281-296.

Lu, P; & Stea, D. (2013). Understanding the notion of resilience in spatial planning: A case study of Rotterdam, The Netherlands. *Cities*, 35, 200-212.

Lucini, B. (2013). *Disaster resilience from a sociological perspective: Exploring three Italian earthquakes as models for disaster resilience planning*. Springer Science & Business.

Mehrabi, M. (2018). MesgarAbad behind the development wall, Hamshahrnews online. (In Persian).

Mileti, D. (1999). *Disasters by design: A reassessment of natural hazards in the United States*. Joseph Henry Press, Washington.

Monavvarian, A; Amiry, M; & Mehrikoli, S. (2018). Identification of effective components on increasing the survival rate of vulnerable and elderly weaved municipalities in the event of natural disasters (Case Study: Tehran). *Urban Management Studies*, 10(34), 13-26. (In Persian).

Norris, F. H; Stevens, S. P; Pfefferbaum, B; Wyche, K. F; & Pfefferbaum, R. L. (2008). Community resilience as a metaphor, theory, set of capacities, and strategy for disaster readiness. *American journal of community psychology*, 41, 127-150.

Park, E. R; Luberto, C. M; Chad-Friedman, E; Traeger, L; Hall, D. L; Perez, G. K; & Lechner, S. C. (2021). A comprehensive resiliency framework: Theoretical model, treatment, and evaluation. *Global Advances in Health and Medicine*, 10, 21649561211000306.

Quigley, M; Blair, N; & Davison, K. (2018). Articulating a social-ecological resilience agenda for urban design. *Journal of Urban Design*, 23(4), 581-602.

Rose, A. (2004). Defining and measuring economic resilience to disasters. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 13(4), 307-314.

Sasanpour, F; Ahangari, N; & Hajinejad, S. (2017). Evaluation of the urban resilience against natural hazards in 12 region of Tehran Metropolis. *Journal of Spatial Analysis Environmental Hazards*, 4 (3), 85-98. (In Persian).

Shaykh-Baygloo, R; & Akbarian Ronizi, S. R. (2018). Urban sprawl, annexation of village to city, and analysis of effects and outcomes from the viewpoints of residents (case study: villages annexed to Shiraz metropolis). *Human Geography Research*, 50(3), 591-608. (In Persian).

Talebpour, A. (2011). Organizing the informal settlement of Saveh. The second conference on Urban social problems of Tehran Municipality. (In Persian).

Zebardast, E. Azizi, M. M; Baghernejhad, E. (2020). Analyzing Relationship between Urban Form and Disaster Resilience at Tehran Metropolis Neighborhoods. *Journal of Housing and Rural Environment*, 39(170), 15-28. (In Persian).

COPYRIGHTS

This license allows others to download the works and share them with others as long as they credit them, but they can't change them in any way or use them commercially.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی